Dit artikel uit Res Publica is gepubliceerd door Boom bestuurskunde en is bestemd voor anonieme bezoeker

Onbekende gezichten: substantiële vertegenwoordiging van vrouwen door mannelijke, rechtse en niet-feministische parlementsleden

Karen Celis en Silvia Erzeel

EEN SAMENVATTING VAN

Celis, K. & Erzeel, S. (2015). Beyond the Usual Suspects: Non-Left, Male and Non-Feminist MPs and the Substantive Representation of Women. *Government & Opposition*, *50*(1), 45-64.

De laatste jaren is het aantal vrouwen in politieke assemblees in Europa drastisch toegenomen. Parallel aan die stijging heeft zich in de literatuur een breed debat ontwikkeld over de gevolgen van die vrouwelijke aanwezigheid, met name rond de vraag of de aanwezigheid van vrouwelijke verkozenen ook de vertegenwoordiging van vrouwenbelangen bevordert. De empirische resultaten zijn tegenstrijdig. Enerzijds tonen studies aan dat vrouwen wel degelijk meer geneigd zijn dan mannen om de belangen van vrouwen te behartigen, vooral wanneer ze de institutionele ruimte hebben om dat te doen. Anderzijds is de kans dat vrouwen 'een verschil maken' voor vrouwen afhankelijk van allerhande contextfactoren en blijken vooral linkse en feministische vrouwen fervente actoren in de substantiële vertegenwoordiging van vrouwen te zijn. Waar tot nu toe echter weinig aandacht aan werd besteed, is de rol van rechtse partijen, mannen en niet-feministische parlementsleden. Deze actoren zijn doorgaans 'minder actief' in de vertegenwoordiging van vrouwen, maar daarom niet inactief. Welke bijdrage leveren zij aan de vertegenwoordiging van vrouwenbelangen? Een extra reden waarom hierover meer onderzoek nodig is, is de vaststelling dat eerdere studies vaak vertrekken vanuit specifieke onderzoekdesigns die de bijdragen van mannen en rechtse partijen mogelijk minimaliseren of neutraliseren. Studies die de gevolgen van de toename

Dit artikel uit Res Publica is gepubliceerd door Boom bestuurskunde en is bestemd voor anonieme bezoeker

in het aantal vrouwen voor de behartiging van vrouwenbelangen onderzoeken, kijken bijvoorbeeld vooral naar linkse partijen, omdat daar het aantal vrouwen eerder toenam dan in rechtse partijen. Daarnaast hanteren onderzoekers nogal vaak een definitie van vrouwenbelangen die gebaseerd is op een feministische of links-progressieve interpretatie. Een dergelijke definitie brengt vooral feministische vrouwen en linkse partijen naar voor als behartigers van vrouwenbelangen.

Met deze probleemstelling in het achterhoofd formuleerden we de vraag of een meer inductieve en 'open' benadering ons zou toelaten om een bredere waaier aan actoren in de substantiële vertegenwoordiging van vrouwen te detecteren. Met een 'inductieve/open' benadering bedoelen we dat we niet de rol van een vooraf bepaalde groep van vertegenwoordigers onderzoeken of de inhoud van vrouwenbelangen op voorhand vastleggen. Kunnen we op die manier nieuwe groepen vertegenwoordigers van vrouwen ontdekken? Om deze vraag te beantwoorden, analyseerden we nieuwe gegevens verzameld in het kader van de Europees vergelijkende PARTIREP MP-survey (http://www.partirep.eu/datafile/comparative-mp-survey). Deze survey onderzocht tussen 2009 en 2011 de attituden en gedragingen van nationale en (waar mogelijk) regionale parlementsleden in 10 Europese landen: België, Duitsland, Hongarije, Ierland, Nederland, Noorwegen, Polen, Portugal, het Verenigd Koninkrijk en Zwitserland.

De 'inductieve/open' benadering werd geoperationaliseerd door middel van het 'kritische actor'-concept. Dit concept tracht actoren te identificeren "who initiate policy proposals on their own and/or embolden others to take steps to promote policies for women, regardless of the number of female representatives" (Childs & Krook, 2009, p. 138). Kritische actoren worden niet in de eerste plaats gekenmerkt door hun geslacht of ideologische opvattingen. De definitie doet verder geen uitspraken over de ideologische lading van vrouwenbelangen. Kritische actoren onderscheiden zich daarentegen door het feit dat ze sterk gemotiveerd zijn om de belangen van vrouwen te promoten en die houding omzetten in daden. De groep van kritische actoren werd geïdentificeerd op basis van drie surveyvragen: we bekeken (1) in welke mate parlementsleden belang hechten aan de vertegenwoordiging van de perspectieven en belangen van vrouwen, (2) in welke mate ze aangeven de belangen van vrouwen te behartigen tijdens fractievergaderingen en (3) in welke mate ze samenwerken met andere partijen om de belangen van vrouwen te vertegenwoordigen. Parlementsleden die hoog scoorden op alle vragen werden geïdentificeerd als kritische actoren. Zo werden 263 van de 906 parlementsleden in de PARTIREP-survey (of 29%) geïdentificeerd als kritische actoren.

Onze resultaten tonen aan dat deze inductieve benadering een veelheid en een grotere verscheidenheid aan actoren in de substantiële vertegenwoordiging van vrouwen op de kaart zet. Hoewel vrouwen, linkse partijen en feministische parlementsleden de meerderheid blijven uitmaken, is in de meeste Europese landen het behartigen van vrouwenbelangen geen exclusieve aangelegenheid van de

Dit artikel uit Res Publica is gepubliceerd door Boom bestuurskunde en is bestemd voor anonieme bezoeker

'bekende gezichten', met name linkse, feministische en vrouwelijke parlementsleden. Niet minder dan één derde van de kritische actoren in onze studie behoort tot een (centrum)rechtse partij en plaatst zichzelf in de rechtse vleugel van hun partij. Binnen de gehele set kritische actoren behoort 12,6% tot een liberale partij, 11,5% tot een christendemocratische partij, 9,6% tot een conservatieve partij en 1,5% tot een radicaal rechtse partij. Bovendien is er behoorlijk wat variatie tussen landen. In Duitsland, Noorwegen, Portugal en Zwitserland zijn het vooral socialistische en groene parlementsleden die 'kritisch' handelen voor vrouwen. In België zijn christendemocratische en liberale parlementsleden bijna even vaak geneigd om de belangen van vrouwen te behartigen als linkse partijen. In het Verenigd Koninkrijk brengt de Conservative Party een belangrijke bijdrage. In Ierland telt Labour geen enkele kritische actor, terwijl de helft van de kritische actoren een liberale achtergrond heeft.

Onze resultaten tonen verder een interessante interactie aan tussen de politieke ideologie en het geslacht van kritische actoren. Vooral in linkse partijen zijn vrouwen de meest fervente actoren; in rechtse partijen zijn mannen meer actief. Deze vaststelling bevestigt dat een focus op de bijdragen van vrouwelijke parlementsleden in onderzoek naar de substantiële vertegenwoordiging van vrouwen niet alleen de bijdragen van mannen onderschat, maar ook die van rechtse partijen. Ook stelden we vast dat de relatie tussen 'feministische' attituden en de behartiging van vrouwenbelangen vooral binnen linkse partijen bestaat. In groene en socialistische partijen neemt meer dan de helft van de kritische actoren een sterk feministisch profiel aan. Ze hechten veel belang aan gelijkheid en gelijke kansen tussen mannen en vrouwen, ondersteunen de legitimiteit van genderquota's, onderschrijven het nut van vrouwenorganisaties en houden regelmatig contact met vrouwenbewegingen in hun land. In rechtse partijen is die band veel zwakker: een grote meerderheid van de kritische actoren in liberale, conservatieve en radicaal rechtse partijen heeft een lagere inschatting van de feministische items en heeft minder contact met vrouwenbewegingen.

De identificatie van deze verscheidenheid van de kritische actoren in de substantiële vertegenwoordiging van vrouwen is belangrijk en reikt pistes aan voor verder empirisch onderzoek, bijvoorbeeld naar wat deze actoren motiveert om vrouwenbelangen te behartigen. Maar de empirische resultaten wijzen er ook op dat meer theoretische innovatie nodig is in onderzoek naar de substantiële vertegenwoordiging van vrouwen. Als rechtse kritische actoren een lagere inschatting hebben van feministische idealen, hoe moeten we hun (rechts-conservatieve) claims over vrouwen dan normatief evalueren?

Bibliografie

Childs, S. & Krook, M.L. (2009). Analysing Women's Substantive Representation: From Critical Mass to Critical Actors. *Government & Opposition*, *44* (2), 125-145.